

הצעה לסדנה – נגיעות

תיכון אזורי גדרה 2011

אפרת קורן

סדנא סביבתית- שמורת טבע

סיור- מערת שמשון

ציון העבודה יהווה חלק מציון הסדנא העוסקת שמורת טבע והתערבות האדם מועד ההגשה הסופי של העבודה הוא _____.

לעבודה אשר תוגש מאוחר יותר ממועד זה יורדו 5 נקודות בגין הגשה מאוחרת. את העבודה יש להגיש מודפסת, בקלסר שקוף ללא ניילונים.

חובה לרשום ביבליוגרפיה בסוף.

חלק א' –הכנה לסיור

מערת שורק הידועה בכינויה "מערת הנטיפים" נמצאת בשולי מחצבת הר-טוב. המערה התגלתה בשנת 1968, כאשר עובדי המחצבה גילו פתח שנפער בהר בעקבות פיצוץ שנערך במקום במסגרת פעילות החציבה. כאשר הם נכנסו בפתח שנפער והאירו את החלל הגדול שהתגלה לפנייהם התגלה לפנייהם יופייה המדהים של מערת הנטיפים.

בעשור האחרון מסתבר שחשיבותם הנטיפים של מערת שורק היא מעבר ליופי של תופעת טבע זו. בסדרת מחקרים שערכו גיאולוגים מהמכון הגיאולוגי והמחלקה לגיאולוגיה של האוניברסיטה העברית בירושלים עולה כי הנטיפים של מערת שורק בהרי ירושלים "הקליטו" אירועים משני תחומים העומדים בחזית במחקר בישראל ובעולם כולו: שינויי האקלים ורעידות אדמה שהתרחשו באזורנו במהלך עשרת אלפי השנים האחרונות.

במהלך עשרות השנים שחלפו מאז פתיחת מערת שורק למבקרים ניתן להבחין בשינוי משמעותי במצב הנטיפים והזקיפים במערה. ישנם אזורים במערה בהם נפסקו תהליכי ההשקעה של הקלציט.

יש הטוענים שחלק מהפגיעה בתהליכי ההשקעה במערה קשור לפתיחתה לביקורי קהל.

1. מדוע עצם השהייה של בני אדם בתוך המערה עלולה לגרום להאטת או הפסקת תהליכי ההשקעה של הנטיפים והזקיפים?

כפי שצוין בפתיחה, מערת שורק התגלתה בעקבות פיצוץ סלעים בחלקה המזרחי של מחצבת הר טוב. במחצבת הר טוב חוצבים וגורסים את סלעי הגיר והדולומיט כחומר גלם לתעשיית הבניה בישראל. מלט מורכב בעיקר מסלע גיר; חצץ המהווה את המרכיב המרכזי

של חומרי בניה כגון בטון, בלוקים, מדרכות, כבישים ומרצפות מורכב אף הוא מגיר ודולומיט. לפיכך יש צורך רב בגיר ודולומיט כחומר גלם לבניה. יש בישראל מחצבות רבות מהגליל דרך הכרמל, הרי שומרון ויהודה ועד לנגב. הנזק הסביבתי של המחצבות הוא גדול, אך ללא מחצבות אלו יהיה צורך לייבא חומרי גלם לבניה מחו"ל ומחיר הדירות יאמיר.

כתוצאה מגילוי המערה הופסקה פעולת החציבה בחלקה המזרחי של מחצבת הר טוב. יש הטוענים שמערות נטיפים רבות מתגלות במהלך פעילויות החציבה בסלעי הגיר והדולומיט ברחבי הארץ, אך הן לא מדווחות מחשש שבעלי המחצבות יאלצו לצמצם את שטחי החציבה שלהם על מנת לשמר את המערות.

מערת שורק חושפת דילמה סביבתית-חברתית – שימור מול פיתוח. האם הצורך הכלכלי של החברה עומד מול הצורך הנפשי-רגשי של טבע ושטחים פתוחים להם זקוקים אזרחים?

2. מהי עמדתך לגבי דילמה זו?

3. "טבע לא תמצאו באף מפעל אחר" התייחס למשפט זה והבע דעתך .

4. שמורות טבע הופיעו לראשונה בשלהי המאה ה-19 בתחילה בצפון אמריקה ואחר כך בדרום אפריקה ואוסטרליה.

א. הסבירו מהי שמורת טבע.

- ב. בתחילה שמורות טבע יוחדו ל"אטרקציות" בלבד ואילו בתי גידול חסרי יחוד ביולוגי או נופי הוזנחו. ובמקביל הייתה גם תפישת שימור שהתבססה על הרעיון של שימור שטחים "נקיים" מפעילות אדם. כתוצאה מגישה זו נוצרו "איים סגורים". הסבר מהם "איים סגורים" ג. ציין והסבר לפחות שלושה נזקים שיכולים להיגרם כתוצאה מ"איים סגורים". ד. ציין והסבר לפחות שלושה דרכים להקטנת או מניעת הנזקים שציינת.

חלק ב- במהלך הסיור

לפניכם שני סוגי סלעים גיר ודולומיט ,

1. מה מאפיין כל סלע ? מהם התנאים שבהם נוצר כל אחד מהסלעים?
2. אפיינו את תצורת הצומח, את סוגי הצמחים שבאזור. והבא דוגמאות ממה שאתם מזהים בשטח.
3. האזור הינו חורש ים תיכוני מה יקרה לדעתכם לאזור בעוד 50 שנה?
4. כיצד משמרים את התנאים האטמוספריים בתוך המערה?
5. התייחסו למעורבות האדם בדרך אל המערה ובמערה עצמה. אתרו ורשמו היבטים של מעורבות חיובית ושל מעורבות שלילית

סיכום

1. כיצד משפיעה פעילות האדם על המתרחש במערה? התייחס להשפעה ישירה כתוצאה מכניסת מבקרים והשפעה עקיפה מפעילויות שונות של האדם.
2. אם היית מתמנה ליועץ מטעם המשרד לאיכות הסביבה למנהל שמורת מערת הנטיפים מה היית מציע לו לשנות.

הרחבה

ניתן לשלב סיור במפעל נשר כחלק מנושא על: שימור מול פיתוח.